

Milla Sandt, erityisasiantuntija

Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle: HE 146/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunto keskittyy esityksen sukupuoli- ja tasa-arvovaikutuksiin. Niihin liittyen keskeisin huomio on, että esityksellä on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon työelämässä ennen kaikkea palkkatasa-arvon näkökulmasta. Esitettyjen muutosten seurauksena sukupuolten välisen palkkaerojen kaventaminen voi hankaloitua.

Kuten esitykseen sisältyvässä sukupuolivaikutusten arvioinnissa on todettu, Suomessa ammattien jakautuminen sukupuolen mukaan on voimakasta. Jakautuminen näkyy esimerkiksi siinä, että yksityisellä vientisektorilla työskentelevistä suurin osa on miehiä, kun taas julkisella puolella ja erityisesti sosiaali- ja terveysalalla työskentelevistä valtaosa on naisia. Tämän lisäksi Suomessa on sukupuolten välillä selkeä palkkaero, joka on suurempi kuin EU-maissa keskimäärin. Palkkaeron taustalla on useita rakenteellisia tekijöitä, jotka liittyvät muun muassa alojen sukupuolen mukaiseen eriytymiseen, hoivavastuun epätasaiseen jakautumiseen, naisennemistöisten alojen arvostukseen ja joskus myös palkkasyrjintään.

Esityksen vaikutusarvioinneissa todetaan, että sukupuolten välisten palkkaerojen juurisyytä eli työmarkkinoiden segregaatiota ei pureta sovittelutoiminnasta syntyvin palkkaratkaisuin. Segregaatio ei kuitenkaan ole ainut juurisyy palkkaerolle, eikä ydinkysymys sovittelutoiminnan kannalta. Tehokkain ja nopein keino palkkaerojen purkamiseksi on tasa-arvoinen palkkapolitiikka.

Palkkaeron pienentämiseksi on välttämätöntä pienentää myös eri alojen välisiä palkkaeroja. Samapalkkaisuusperiaatteen mukaisesti palkkatasa-arvoa pitää edistää paitsi samoissa, myös keskenään samanarvoisissa töissä. Tähän velvoittavat kansainväliset sitoumukset, EU-oikeus sekä kansallinen lainsäädäntö.

Palkkojen muodostumiseen liittyvillä muutoksilla on keskeinen rooli palkkaeron pienentämisen kannalta. Jos palkkaeroon halutaan puuttua tehokkaasti, naisvaltaisille aloille pitäisi pystyä tekemään suhteessa suurempia palkankorotuksia kuin miesvaltaisille aloille. Jos esitys tarkoittaisi käytännössä sitä, että miesenemmistöisen vientisektorin palkkalinjaa ei voida ylittää esimerkiksi naisvaltaisilla sote-aloilla, palkkaerojen kaventamisesta tulee hyvin vaikeaa.

Samapalkkaisuuden toteutumiseksi olisi tärkeää varmistaa, että tarvittaessa naisvaltaisille aloille olisi mahdollista ehdottaa yleistä linjaa korkeampia palkankorotuksia myös valtakunnansovittelijan tai sovittelulautakunnan toimesta.